

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Экономикалық сериясы

1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Экономическая серия

Издается с 1997 года

ISSN 2710-3552

№ 3 (2020)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Экономическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ93VPY00029686

выдано
Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области экономики, управления,
финансов, бухгалтерского учета и аудита

Подписной индекс – 76133

Бас редакторы – главный редактор

Бегентаев М. М.
д.э.н., профессор

Заместитель главного редактора
Ответственный секретарь

Гребнев Л. С., *д.э.н., профессор*
Кофтанюк Н. В., *доктор PhD, доцент*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Никифорова Е. В.,
Половинко В. С.,
Алмаз Толымбек,
Мукина Г. С.,
Алтайбаева Ж. К.,
Шокубаева З. Ж.

д.э.н., профессор (Россия);
д.э.н., профессор (Россия);
доктор PhD, профессор (США);
доктор PhD, доцент;
д.э.н., доцент;
(технический редактор).

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели
Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов
При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/YFNT8760>

Ж. Х. Есбенбетова, Б. Б. Шарипбаева, А. Н. Набетова

«Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Еңбек қорғау бойынша республикалық ғылыми-зерттеу институты» ШЖҚ РМК,

Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қ.

КАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУДЫ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУДЕГІ ЖАСАЛЫНЫП ЖАТҚАН ІС-ШАРАЛАР

Берілген мақалада Қазақстан Республикасында еңбекті қорғауды басқару жүйесін жетілдіру бойынша жүргізілген ғылыми-зерттеу жұмысы және оның нәтижелері сипатталған.

Еңбекті қорғаудың маңызды құралы ретінде оларды халықаралық стандарттарға сәйкес еңбекті қорғауды басқару жүйесіне толықтыруларға сәйкес жүзеге асырудың жолдары бар. Халықаралық еңбек ұйымының елде ратификацияланған ұсынымдары да ғылыми-әдістемелік базаны әзірлеу кезінде ескерілді.

Ғылыми-техникалық бағдарламаны іске асыру еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз етудің озық ғылыми тәсілдері мен тиімді тетіктерін көрсететін ұлттық бағдарламаны, еңбекті қорғауды басқару саясаты мен жүйесін айқындауға бағытталған. Ұсынылатын ғылыми негізделген инновациялар еңбекті қорғау саласындағы ұлттық нормативтік базаны Халықаралық еңбек ұйымы конвенцияларының талаптарымен және экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдерінде қолданылатын практикамен үйлестіруге бағытталған тәсілдерге негізделеді және т.б. зерттеу нәтижелері Қазақстанда мемлекеттік деңгейде еңбекті қорғауды басқару жүйесін дамытудың ұзақ мерзімді стратегиясы мен тұжырымдамасын қалыптастыру кезінде пайдаланылатын болады. Ғалымдардың, жұмыс берушілердің, еңбекті қорғау қызметі мамандарының, жеке кәсіпкерлердің ынтымақтастығы нәтижесінде еңбекті қорғауды басқарудың жаңа жүйесін сынақтан өткізу кезінде еңбекті қорғауды басқару жүйесінің жаңа моделі әзірленді. Бұл жүйені енгізу ел

кәсіпорындарындағы апаттардың алдын алуға және санын азайтуға мүмкіндік береді.

Кілтті сөздер: еңбекті қорғау, еңбекті қорғауды басқару жүйесі, кәсіби тәуекелдерді басқару, кәсіби тәуекелдерді бағалау, әдістемелік негіздер.

Кіріспе

Еңбекті қорғауды басқарудың қолданыстағы заңнамаларға сәйкес, жұмыс беруші өндірістік объектілерді еңбек жағдайларын аттестаттауға, өндірістік жабдықтарды жаңасына ауыстыруға, жұмысшыларды оқыту және қайта даярлауға, зиянды және қауіпті жұмыс орындарында еңбек ететін жұмыскерлерге кепілдіктер беру арқылы кез-келген қауіп-қатерді болдырмауға алдын-алу шараларын жүргізуге және басқа да шараларды жүргізуге міндетті [1].

Ағымдағы жылдың 4 мамырында Қазақстан Республикасы Еңбек кодексіне өзгертілер мен толықтырулар нәтижесінде, *еңбекті қорғауды басқару жүйесі* термин енгізілді, ол - еңбекті қорғау жөніндегі саясатты іске асыру, еңбек қауіпсіздігі талаптарын орындау, кәсіптік тәуекелдерді басқару жөніндегі өзара байланысты іс-шаралар кешені болып табылады [1].

Осы ретте, «Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Еңбекті қорғау жөніндегі республикалық ғылыми-зерттеу институты» ШЖҚ РМК (бұдан әрі – «ҚР ЕХӘҚМ РФЗИ» ШЖҚ РМК) 0778 «Қазақстан Республикасы экономикасының басым секторларында қауіпсіз еңбекті қамтамасыз етудің ғылыми-әдістемелік негіздерін әзірлеу» ғылыми-техникалық бағдарлама шеңберінде 2018-2020 жылдарға арналған ағылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізді.

Зерттеу барысында анық болғандай, қазіргі таңда Қазақстан Республикасындағы Кәсіпорындарда ерікті негізде енгізілетін еңбекті қорғауды басқару жүйесінің халықаралық стандарттары (OHSAS-18001, MOT-CUOT 2001 ILO-OSH 2001 және т. б.), Қазақстан Республикасы өндірісінің ерекшеліктеріне бейімделмеген, өндірістің салалық ерекшелігін ескермейді, көп шығынды талап ететін сипатқа ие және оларды міндетті түрде енгізуге заңнамалық талаптардың болмауы тежеуші фактор болып табылады [2,3].

Зерттеу нысаны: еңбекті қорғауды басқаруға жүйелі тәсілдемені қолдану, оның тиімділігін бағалау, кәсіби тәуекелдерді бағалау негізінде еңбекті қорғауды басқару жүйесін енгізуді әдістемелік қамтамасыз ету және өндірістік жарақаттануды азайту бойынша алдын алу шараларын жүргізу

Зерттеудің пәні: Қазақстан Республикасы кәсіпорындарындағы еңбекті қорғауды басқаруға жүйелері.

Мақсаты: еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз етуде мемлекеттік реттеу шараларын, өндірісте практикалық іске асыру мүмкіндіктері мен ғылыми инновацияларды тиімді біріктіру негізінде еңбекті қорғауды басқару жүйесін құру.

Зерттеу әдістері мен нәтижесі

Ғылыми-техникалық бағдарламаның міндеттерін орындау барысында зерттеу әдістерінің кешені пайдаланылады, олардың негізгілері талдау (салыстырмалы, логикалық, себеп-салдар, факторлық), формалдау әдістері, жүйелік тәсілдеме (жіктеу, құрылымдық-функционалдық әдістер) сияқты теориялық әдістер болып табылады. Теориялық әдістермен қатар байқау, өлшеу және бақылау сияқты эмпирикалық әдістер, сондай-ақ социологиялық және статистикалық зерттеу әдістері қолданылды.

Зерттеу жұмыстары 3 кезеңнен тұрды:

Қазақстан республикасындағы қолданыстағы еңбекті қорғауды басқарудың заңнамаларын халықаралық стандарттарына және инновациялық процестеріне сәйкестігін салыстырмалы түрде талдау жасау. Экономиканың түрлі салаларындағы кәсіпорындарда еңбекті қорғауды басқару жүйелерінің қолданыстағы жай-күйін талдап, бағалау. Осы талдауларды есепке ала отырып, әртүрлі экономикалық салаларда кәсіпорынның түрлеріне (кіші, орта және ірі) байланысты кәсіби бағалау негізінде еңбекті қорғауды басқарудың бірегейлендірілген жүйесінің негізгі әдістемелік құжаттарын дайындау (2018 жылы);

Зерттеу жұмыстары үшін тағайындалған пилоттық кәсіпорындарда еңбекті қорғауды басқарудың бірегейлендірілген жүйесін енгізу (2019 жылы);

Енгізілген жүйенің тиімділігін бағалау. 3 кезеңнің зерттеу нәтижелерін есепке ала отырып, кәсіби тәуекел негізіндегі еңбекті қорғауды басқару жүйесінің кешенді әдістемелік құжаттарын жасау (2020 жылы).

Бірінші кезеңде жүргізілген ғылыми зерделеу нәтижелерінен анық болғандай, зерттелген Экономикалық қарым-қатынас және даму ұйымының 9 және Евразиялық экономикалық одағының 3 мемлекетінде еңбекті қорғауды басқарудың нормативтік-құқықтық базасы халықаралық талаптарды ескере отырып, олар ұлттық саясат стратегиялары мен бағдарламаларында сипат алған. Еңбекті қорғауды басқару жүйесі негізінен еркін қолданыстағы стандарттар болса да ISO, OHSAS және ILO-OSH халықаралық стандарттарына негізделген және кеңінен қолданыс тапқан.

Қазақстан Республикасындағы еңбекті қорғауды басқару саласындағы қолданыстағы заңнамаларына талдау жасалып, оның халықаралық талаптарға сәйкес, соның ішінде кәсіби тәуекелдерді есепке ала отырып, дамыту перспективалары анықталды. Яғни, еңбекті қорғауды басқару жүйесінің жаңа

моделі оның жоспарлау кезеңінде қолданылатын кәсіби тәуекелдерді басқару негізінде жасалды.

Сонымен қатар, зерттеу барысында таңдалынып алынған кәсіпорындардағы еңбекті қорғауды басқару жүйесінің қолданыстағы заңнамалардың талаптарының орындалуына талдаулар жасалды. Талдаулар нәтижесінде белгілі болғандай, еңбекті қорғау талаптары кәсіпорындарда ішінара орындалатыны белгілі болды. Атап айтатын болсақ, еңбек қауіпсіздігі қызметі немесе бөлімдері ұйымдастырылмаған, еңбек қауіпсіздігі бойында оқытулар өз деңгейінде жүргізілмеген, ішкі бақылау тек жекелеген кәсіпорындарда жолға қойылған, жеке қорғаныс құралдарымен қамтамасыз етілмеген және т.б.

Зерттеу жұмыстары жүргізілген кәсіпорындарда 2017 жылы «ҚР ЕХӘҚМ РФЗИ» ШЖҚ РМҚ тарапынан жүзеге асырылған О.0768 «Қазақстан республикасында кәсіби тәуекелдерді басқарудың ғылыми-әдістемелік негіздерін қалыптастыру» ғылыми-зерттеу аясында жасалған «Кәсіби тәуекелдерді басқару бойынша әдістемелік ұсынымдар» негізінде әрбір мамандық үшін кәсіби тәуекелдер бағаланды. Бағалау нәтижесінде жекелеген мамандықтарда еңбек жағдайларының қауіптілігі, зияндылығы бойынша тәуекелдің жоғары дәрежесі анықталды [4].

Бірінші кезеңдегі (2018 ж.) жүргізілген ғылыми-зерттеу жұмыстары нәтижесінде халықаралық ISO, OHSAS және ILO-OSH стандарттарының негізінде, Қазақстан Республикасындағы кәсіпорындарға енгізі мақсатында кәсіби тәуекелдерді ескере отырып, әртүрлі экономикалық салаларда кәсіпорынның түрлеріне байланысты (кіші, орта және ірі) Еңбекті қорғауды басқару жүйесі үшін құжаттардың жобасы жасалды және оларға авторлық құқық объектісіне құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы куәліктер алынды [5,6].

Екінші кезеңде (2019ж.), зерттеу жұмыстары үшін тағайындалған пилоттық кәсіпорындарда еңбекті қорғауды басқарудың жүйесін енгізу бойынша, әдебиет көздері, ғылыми-зерттеу жұмыстарын талдай отырып, нормативтік-техникалық құжаттар негізінде [7], Әдістеме жасалды.

Әдістемегі сәйкес, енгізу процедуралары 3 кезеңнен тұрды: бастапқы, дайындық және негізгі. Әдістеменің құрылымы 1-суретте көрсетілген.

Сурет 1 – Еңбекті қорғауды басқару жүйесін кәсіпорындарға енгізу Әдістемесінің құрылымы

Әдістеме жұмыс берушілер үшін еңбекті қорғауды басқару жүйесін енгізу және қолдау бойынша нұсқаулық ретінде әзірленді. Бұл әдістеме, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды басқару жүйесінің барлық элементтерін ескере отырып, енгізуді нәтижелі ұйымдастыруға, жауапты тұлғалардың міндеттерін бөлуді және іс-шаралар мерзімдерін айқындауға мүмкіндік береді.

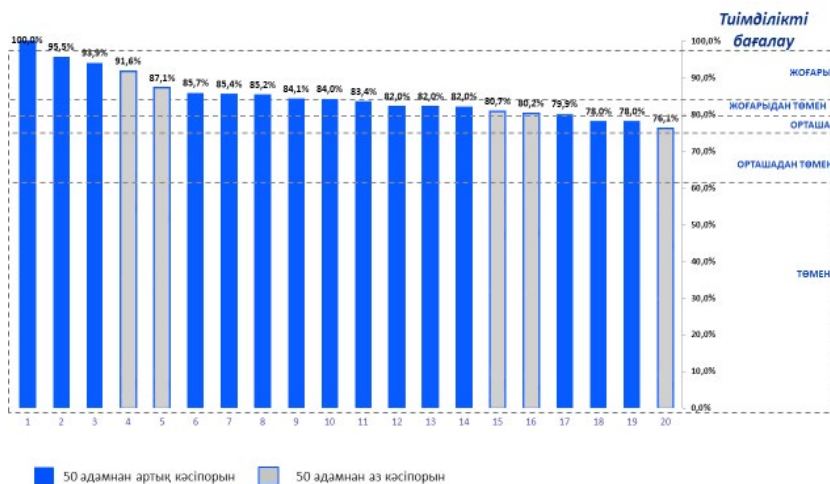
Сонымен қатар, еңбекті қорғауды басқару жүйесі туралы бірнеше авторлардың еңбектерінде атап өтілгендей [7], бұл жүйені енгізу үшін қызметкерлердің, соның ішінде жауапты тұлғалардың білімін арттыру керек екендігі де өзекті мәселе деп көрсетілген. Сол мақсатта, Әдістемемен қатар, «Кәсіпорында кәсіби тәуекелдерді басқару негізінде еңбекті қорғауды басқарудың жүйесін енгізу» курсы бойынша оқу бағдарламасы жасалды. Оқу бағдарламасы негізінде пилоттық кәсіпорындарда дәрістер, практикалық сабақтар және білімді тексеруді қоса алғанда оқу семинарлары өткізілді. Барлығы семинарға 214 маман қатысты.

Екінші кезеңнің зерттеу жұмыстары нәтижесінде, ғылыми-техникалық бағдарламаның міндеттерді жүзеге асыру үшін, пилоттық кәсіпорындарда кәсіби тәуекелдерді басқару негізіндегі еңбекті қорғауды басқару жүйесін апробациялау жұмыстары жүргізілді. Алынған мәліметтерге сәйкес, 20 пилоттық кәсіпорынға олардың еңбек қызметі мен түрлеріне байланысты

еңбекті қорғауды басқару жүйесінің құжаттар топтамасы жасалды. Құжаттар (әдістемлік ұсынымдар, енгізу жоспары, кәсіби тәуекелдерді бағалау туралы есеп, жүйені енгізу құжаттары және т.б.) еңбекті қорғауды басқару жүйесін енгізуге бағытталды. Аprobация нәтижесінде кәсіпорындардағы жауапты мамандармен келісе отырып, кейбір құжаттарға өзгерістер мен толықтыруларды енгізу жұмыстары жүргізілді. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижесін енгізу үшін жасалған аprobациядан кейін, 20 пилоттық кәсіпорыннан Актілер алынды. Сонымен қатар, екінші кезеннің нәтижесінде, дайындалған Әдістеме және оқу бағдарламасына авторлық құқық объектісіне құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы куәліктер алынды [8, 9, 10].

Үшінші кезеннің міндеттеріне сәйкес (2020 ж.), кәсіпорындарда енгізілген жүйенің тиімділігін бағалау жұмыстары жүргізілді. Ол үшін, осы тақырып аясындағы әдебиет көздері (мақалалар мен зерттеулер) [11] пайдаланды. Бірқатар авторлардың еңбектері зерделенді. Зерделеу нәтижесінде белгілі болғандай, жүйенің тиімділігін бағалайтын бірыңғай әдістің жоқ екенін көрсетті. Дегенмен авторлардың басымы, әдістерді қолдану барысында кәсіпорынның қызметі, ондағы қызметкерлер мен жұмыскерлерге еңбек жағдайларының заң талаптарына сәйкес келуін есепке ала отырып тиімділікті бағалау жолдарын анықтау керек екендігін көрсеткен. Сонымен, халықаралық тәжірибені зерделеудің негізінде әр түрлі салалардың 20 кәсіпорнында әзірленген және аprobациядан өткізудің ерекшеліктерін және отандық еңбекті қорғауды басқару жүйесінің ерекшеліктерін ескере отырып, критерийлер жиынтығы жасалды. Бұл жинақ енгізілетін жүйенің барлық аспектілерін қамтитын бес критерийден тұрды. Олар, еңбекті қорғауды басқару жүйесі элементтері процедураларының уақыттылығы, олардың сапалы орындалуы, орындалу барысындағы бақылау, кәсіби тәуекелдерді басқару және экономикалық тиімділіктен тұрды. Осы критерийлер негізінде кәсіпорындарда енгізілген «Еңбекті қорғауды басқару жүйесінің тиімділігін бағалау» Әдістемесі жасалды [12]. Әдістемеге сәйкес әрбір кәсіпорында енгізілген жүйенің тиімділігін барлық критерийлердің көрсеткіштері негізінде есептейтін Хаттама жасалды. Сонымен қатар, әдістемеге қолданылған әрбір критерийлерді есептеу үшін керекті мәліметтердің атауы бойынша Нұсқаулық қосылып берілді. Бағалауға қажетті мәліметтер, кәсіпорынның штат кестесі мен еңбек шарттарын тіркеу журналдары, медициналық көріктен өткізу құжаттары, мамандарды оқыту бойынша бағдарламалар, еңбек қауіпсіздігі бойынша шаралардың жоспары, жазатайым оқиғаларды және кәсіби науқастану бойынша есепке алу құжаттары, кәсіби тәуекелдерді бағалау нәтижелері туралы есеп, жұмыс берушінің еңбек қауіпсіздігін сақтау

шараларына байланысты шығындарын есептеу құжаттары және т.б. қамтыды. Енгізілген жүйенің тиімділігін бағалау нәтижелері 2- суретте көрсетілген,

Сурет 2 – Енгізілген жүйенің тиімділігін бағалау нәтижелері

Критерий көрсеткіштері формулалар мен теңдіктерден тұратын сандық бағалау негізінде жүзеге асырылып, оларға проценттік негізде (Әдістемеге сәйкес) дәрежесін айқындайтын тиісті баллдар тағайындалды. Мысалы, 85–100 % балл – жоғары, 80–84 % балл – орташадан жоғары, 75–79 % – орташа, 60–74 % – орташадан төмен, және 59 % дан кіші болғанда – төмен дәрежелер бойынша есептелді. Әдістеме әр критерий бойынша тиімділікті көруге мүмкіндік береді, бұл жүйеде қандай кемшіліктер, барын анықтауға мүмкіндік беріп, яғни заң талаптары бойынша орындалмай жатқан процедуралды анықтай отырып оларды түзету қандай іс-шаралар қажет екендігін анықтауда ықпалын тигізеді. Осы әдістеме негізінде, 20 пилоттық кәсіпорында бағалау жүргізілді.

Суретте әрбір кәсіпорындағы тиімділікті бағалау – қорытындылау Хаттамасы негізінде берілген. Тиімділікті бағалау жоғарыда көрсетілген мәліметтерге сәйкес, сонымен қатар ғылыми іссапарлар кезінде жасалған сараптау негізінде жүргізілді. Сондай-ақ, енгізілген еңбекті қорғауды басқару жүйесінің тиімділікті бағалау негізінде халықаралық SWOT талдау әдісін қолданып, кәсіпорындардағы жүйелерді дамытуға мүмкіншілік беретін артықшылықтары мен кемшіліктері, жүйеге әсер ететін ішкі және сыртқы қауіптіліктерді анықтады [13].

Үшінші кезеңнің, жалпы 3 жылға арналған ғылыми-техникалық бағдарламаның қортындылау нәтижесінде, кәсіби тәуекел негізіндегі еңбекті қорғауды басқару жүйесінің кешенді әдістемелік құжаттары жасалды. Қорытынды кезеңде жасалған Әдістемелерге де, авторлық құқық объектісіне құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы куәліктер алынды.

Қорытындылай келе айтарымыз, Қазақстан Республикасында кәсіби тәуекелдерді басқару негізінде еңбекті қорғауды басқарудың инновациялық жүйесін айқындайтын мұндай зерттеулер нәтижесін отандық кәсіпорындарда қолданумен қатар, еңбекті қорғау саласындағы ғылым және технологияларды дамытуға үлкен үлесін қосады деп есептейміз.

Пайдаланған деректер тізімі

- 1 ҚР Еңбек кодексі 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V ҚРЗ.
- 2 **Рассыпкин, А.** О пользе обучения по стандарту OHSAS 18001:2007// «Охрана труда: просто и понятно». – № 2. – 2014.
- 3 Guidelines on occupational safety and health management systems, ILO-OSH 2001 (ISBN 92-2-111634-4, Geneva) – Access mode: <http://www.ilo.org>
- 4 Методические рекомендации по внедрению системы управления профессиональными рисками на предприятии /Бисакаев С. Г., Абикиенова Ш. К., Есбенбетова Ж. Х. // ISBN 978-601-06-4724-4. – Астана : РГКП «РНИИОТ МТСЗН РК», Астана, 2017. – 84 с.
- 5 «Руководство по разработке интегрированной системы управления охраны труда на основе управления профессиональными рисками для малых и микропредприятий» (научное произведение) Авторы: Бисакаев С. Г., Еселханова Г. А., Жанкулова Л. К., Есбенбетова Ж. Х., Абдрахманова Н. Б. / Св.3097 от 17.10.2018 г.
- 6 Руководство к внедрению системы управления охраны труда в Республике Казахстан» (научное произведение) //Авторы: Бисакаев С. Г., Еселханова Г. А., Жанкулова Л. К., Есбенбетова Ж. Х., Абдрахманова Н. Б. / Св.3098 от 17.10.18 г.
- 7 **Бисакаев, С. Г., Еселханова, Г. А., Джумагулова, Н. Г., Абдрахманова, Н. Б., Есбенбетова, Ж. Х.** Ғылыми-ақпараттық басылым: «Қазақстан Республикасында халықаралық тәжірибені ескере отырып, еңбекті қорғауды басқаруды реттеу және дамыту перспективалары туралы» // «НВ-Принт». – Нұр-Сұлтан, 2019. – 257 б. – 100 экз.
- 8 Методика внедрения интегрированной системы управления охраной труда на основе управления профессиональными рисками (научное

произведение)/Авторы: Бисакаев С. Г., Еселханова Г. А., Есбенбетова Ж. Х., Абдрахманова Н. Б. / Св.4706 от 29.07. 2019 г.

9 Типовое положение об интегрированной системе управления охраной труда на основе управления профессиональными рисками (научное произведение)/Авторы: Бисакаев С. Г., Еселханова Г. А., Бекеева С. А., Абдрахманова Н. Б., Есбенбетова Ж. Х. / Св.4704 от 29.07. 19 г.

10 Учебная программа по курсу: «Внедрения интегрированной системы управления охраной труда на основе управления профессиональными рисками» (научное произведение) / Авторы: Бисакаев С. Г., Еселханова Г. А., Джумагулова Н. Г., Абдрахманова Н. Б., Есбенбетова Ж. Х. / Св. 4703 от 29.07. 2019 г.

11 **Уоми Киран.** Ключевые показатели менеджмента. – М. : Дело, 2001. – 357 с.

12 Методика оценки эффективности функционирования интегрированной системы управления охраной труда на основе управления профессиональными рисками (научное произведение) / Авторы: Бисакаев С. Г., Джумагулова Н. Г., Есбенбетова Ж. Х., Танабаева А. Е., Айткенова Г. Т. / Св. 9304 от 17.04.2020 г.

13 Методика SWOT – анализа внедрения системы управления охраной труда на основе управления профессиональными рисками (научное произведение) / Авторы: Бисакаев С. Г., Абикенова Ш. К., Меденова М. К., Кантарбаева А. Д., Саввин Е. В., Ибраева А. Б. / Св.11419 от 22.06.2020 г.

References

1 Qazaqstan Respyblikasynyń Eńbek kodeksi 2015 jylǵy 23 qarashadaǵy № 414-V [Labor code of the Republic of Kazakhstan dated 23.11.2015 No. 414-V ZRK.]

2 **Rassypkin, A.** O polze obýcheniia po standartý OHSAS 18001:2007 [About the benefits of OHSAS 18001:2007 training]. Journal «Ohrana truda : prosto i ponyatno». – № 2. – 2014.

3 Guidelines on occupational safety and health management systems, ILO-OSH 2001 (ISBN 92-2-111634-4, Geneva) // [Site «International Labour Organization»]. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ilo.org>

4 Metodicheskie rekomendatsii po vnedreniiú sistema úpravleniia professionalnymi riskami na predpriatii [Methodological recommendations for the implementation of the professional risk management system at the enterprise]. Bisakayev S. G., Abikenova Sh. K., Yesbenbetova Zh. Kh. // ISBN 978-601-06-4724-4. – Astana : RGKP «RNIOT MTSZN RK», Astana, 2017. – 84 p.

5 «Rýkovodstvo po razrabotke integrirovannoi sistemy ýpravleniia ohrany trýda na osnove ýpravleniia professionalnymi riskami dlia malyh i mikropredpriatií» (naýchnoe proizvedenie) [«Guidelines for the development of an integrated occupational safety management system based on occupational risk management for small and microenterprises» (scientific work)]. Avtory: Bisakayev S. G., Yesel'khanova G. A., Zhankulova., Esbenbetova Zh. Kh., Abdrakhmanova N. B. / Sv.3097, 17.10 2018g.

6 «Rýkovodstvo k vnedreniú sistemy ýpravleniia ohrany trýda v Respýblike Kazahstan» [«Guidelines for the implementation of the occupational safety management system in the Republic of Kazakhstan» (scientific work)] Avtory: Bisakayev S. G., Yesel'khanova G. A., Zhankulova L. K., Esbenbetova Zh. Kh., Abdrakhmanova N. B. / Sv.3098, 17.10 2018g.

7 **Bisakayev, S. G., Yesel'khanova, G. A., Dzhumagulova, N. G., Abdrakhmanova, N. B., Yesbenbetova, Zh.Kh.** Gylymi-aqparattyq basylym «Qazaqstan Respýblikasynda halyqaralyq tájiribeni eskere otyryp. eńbekti qorǵaıdy basqarıdy retteıy jáne damytıy perspektivalary týraly» [Scientific and informational publication «In the Republic of Kazakhstan, taking into account international experience. on the prospects for regulation and development of Occupational Health and safety management»]. – Nur-Sultan : «NV-Print». 2019. – P. 257. – 100 copies. – P. 257.

8 Metodika vnedreniia integrirovannoi sistemy ýpravleniia ohranoi trýda na osnove ýpravleniia professionalnymi riskami (naýchnoe proizvedenie) [Methodology for implementing an integrated occupational health and safety management system based on occupational risk management (scientific work)] Avtory: Bisakayev S. G., Yeselkhanova G. A., Yesbenbetova Zh. Kh., Abdrakhmanova N. B. / Sv.4706 29.07.19 g.

9 Tipovoe polojenie ob integrirovannoi sisteme ýpravleniia ohranoi trýda na osnove ýpravleniia professionalnymi riskami (naýchnoe proizvedenie) [Model regulation on integrated occupational health and safety management system based on occupational risk management (scientific work)]. Avtory: Bisakayev S. G., Yeselkhanova G. A., Bekeyeva S. A., Abdrakhmanova N. B., Yesbenbetova Zh. Kh. / Sv.4704 29.07.19 g.

10 Ýchebnaia programma po kýrsý: «Vnedreniia integrirovannoi sistemy ýpravleniia ohranoi trýda na osnove ýpravleniia professionalnymi riskami» (naýchnoe proizvedenie) [Curriculum for the course: «Implementation of an integrated occupational health and safety management system based on occupational risk management» (scientific work)]. Avtory: Bisakayev S. G., Yeselkhanova G. A., Dzhumagulova N. G., Abdrakhmanova N. B., Yesbenbetova Zh. Kh. / Sv. 4703 29.07.19 g.

11 **Uomi Kiran.** Klíčevye pokazateli menedjmenta [Key management indicators]. – Moscow : Delo, 2001. – 357 p.

12 Metodika otsenki effektivnosti fúnksionirovaniia integrirovanoi sistemy úpravleniia ohranoi trýda na osnove úpravleniia professionalnymi riskami (naýchnoe proizvedenie) [Methodology for evaluating the effectiveness of the integrated occupational health and safety management system based on occupational risk management (scientific work)]. Avtory: Bisakayev S. G., Dzhumagulova N. G., Yesbenbetova Zh. Kh., Tanabayeva A. Ye., Aytkenova G. T / Sv.9304 17.04.20 g.

13 Metodika SWOT – analiza vnedreniia sistemy úpravleniia ohranoi trýda na osnove úpravleniia professionalnymi riskami (naýchnoe proizvedenie) [Methodology for SWOT analysis of the implementation of the occupational health and safety management system based on occupational risk management (scientific work)]. Avtory: Bisakayev S. G., Abikenova Sh. K., Medenova M. K., Kantarbayeva A. D., Savvin Ye. V., Ibrayeva A. B. / Sv.11419 22.06.20 g.

Материал 21.09.20 баспаға түсті.

Ж. Х. Есбенбетова, Б. Б. Шарипбаева, А. Н. Набетова

Мероприятия по совершенствованию системы управления охраной труда в республике казахстан

РГП на ПХВ «Республиканский
научно-исследовательский институт
по охране труда Министерства труда
и социальной защиты населения
Республики Казахстан»,
Республика Казахстан, г. Нур-Султан.
Материал поступил в редакцию 21.09.20.

Zh. Kh. Yesbenbetova, B. B. Sharipbayeva, A. N. Nabetova

Actions to improve labor protection management system in the Republic of Kazakhstan

State Enterprise «Republican Research Institute
for Labor Protection of the Ministry of Labor
and Social Protection of the Population
of the Republic of Kazakhstan»,
Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan.
Material received on 21.09.20.

В данной статье описана научно-исследовательская работа, проведенная по совершенствованию системы управления охраной труда в Республике Казахстан, и ее результаты.

Как важный инструмент охраны труда, существуют способы их реализации в соответствии с дополнениями к системе управления охраной труда в соответствии с международными стандартами. Рекомендации Международной организации труда, ратифицированные в стране, также были учтены при разработке научно-методической базы.

Реализация научно-технической программы направлена на определение национальной программы, политики и системы управления охраной труда, отражающей передовые научные подходы и эффективные механизмы обеспечения безопасности труда. Предлагаемые научно-обоснованные инновации базируются на подходах, направленных на гармонизацию национальной нормативной базы в области охраны труда с требованиями конвенций Международной организации труда и практикой, применяемой в странах Организации экономического сотрудничества и развития и др. результаты исследования будут использованы при формировании долгосрочной стратегии и концепции развития системы управления охраной труда в Казахстане на государственном уровне. В результате сотрудничества ученых, работодателей, специалистов службы охраны труда, индивидуальных предпринимателей при апробации новой системы управления охраной труда была разработана новая модель системы управления охраной труда. Внедрение этой системы позволит предотвратить и снизить количество аварий на предприятиях страны.

Ключевые слова: охрана труда, система управления охраной труда, управление профессиональными рисками, оценка профессиональных рисков, методологические основы.

The article describes the research work carried out to improve the management system of labor protection in the Republic of Kazakhstan and its results.

As an important tool in labor protection, there are ways to implement them in accordance with the additions to the occupational health and safety management system in accordance with international standards. The recommendations of the International Labor Organization, ratified in the

country, were also taken into account in the development of the scientific and methodological framework.

The implementation of the scientific and technical program is aimed at defining a national program, policy and management system for occupational safety that reflects advanced scientific approaches and effective mechanisms for ensuring safe work. The proposed research-based innovations are based on approaches aimed at harmonizing the national regulatory framework in the field of labor protection with the requirements of the International labor organization conventions and practices applied in the countries of the Organization for economic cooperation and development, etc. the results of the study will be used in the formation of a long-term strategy and concept for the development of the labor protection management system in Kazakhstan at the state level. As a result of cooperation of scientists, employers, specialists of the labor protection service, individual entrepreneurs in the testing of a new system of labor protection management, a new model of labor protection management system was developed. The implementation of this system will help prevent and reduce the number of accidents at enterprises in the country.

Keywords: labor protection, labor protection management system, occupational risk management, occupational risk assessment, methodological bases.

Теруге 21.09.2020 ж. жіберілді. Басуға 05.10.2020 ж. қол қойылды.
Электронды баспа
2,49 Мб RAM
Шартты баспа табағы 11,5
Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.
Компьютерде беттеген З. С. Исакова
Корректор: А. Р. Омарова
Тапсырыс № 3730

Сдано в набор 21.09.2020 г. Подписано в печать 05.10.2020 г.
Электронное издание
2,49 Мб RAM
Усл.п.л 11,5. Тираж 300 экз. Цена договорная.
Компьютерная верстка З. С. Исакова
Корректор: А. Р. Омарова
Заказ № 3730

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған
Торайғыров университеті
140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы
Торайғыров университеті
140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.
8 (7182) 67-36-69
e-mail: kereku@tou.edu.kz
www.vestnik.tou.edu.kz